

EL BOSC OBLIDAT

Cap de les herbes que entapissaven el terra, cap de les branques que sorgien dels arbrissos, no s'arrossegava, ni es torçava, ni s'estenia en sentit horitzontal. (...) Aquell era el regne de la verticalitat.

JULES VERNE, *20.000 llegües de viatge submergit*

Sembla inherent a una espècie terrestre com som els humans. Els nostres ulls han estat avesats a la contemplació i a l'anàlisi de la vida d'aquesta banda de la riba i molt sovint oblidem el que hi ha sota la superfície del mar. Com si no, entendríem aquells noms que acostumem a donar als éssers vius marins? Tomaca *de mar*, cogombre *de mar*, dàtil *de mar* i fins i tot cavallet *de mar*. Hem fet servir tot de noms que ens evocuen formes terrestres i properes per acostar-nos a una realitat un xic llunyana. Sovint oblidem el mar. Potser això explica alguns malentesos, noms per complet desafortunats amb què hem batejat algunes espècies marines. Un dels casos més cridaners és, sens dubte, el de la *Posidonia oceanica*, que tantes vegades s'ha anomenat alga.

La planta que forma els anomenats *alguers* és en realitat una fanerògama, una planta amb flors com els geranis de qualsevol de balcó. En efecte, un petit grup de plantes terrestres va adaptar-se al medi marí tot desfent el camí dels seus ancestres. No se sap des de quan tenim plantes amb flors al mar. En aquest medi no és difícil d'imaginar que la fossilització d'una planta no és un succés gaire freqüent. Amb tot, els fòssils de posidònia més antics daten del messinià i es troben a Sicília. També en trobem a casa nostra, com explica, entre altres coses, el recent llibre de Manu San Félix¹, aquests fòssils s'han fet servir a Formentera com a matèria primera per a fer terrisseria.

Ultra les anècdotes, la *Posidonia oceanica* té un valor immens en la dinàmica ecològica mediterrània. Les praderies que forma aquesta planta són essencials en molts aspectes a una banda i l'altra del trenc d'onada. Difícilment els pescadors calarien les xarxes productivament sense que la posidònia proveïra de lloc de fresa i de refugi dels alevins a una gran quantitat de peixos. Els *alguers* dels pescadors són un dels medis més productius de la Mediterrània i on s'estableix una xarxa tròfica més densa i complexa que en qualsevol altre sistema marí². La praderia de posidònia constitueix finalment el clímax de la successió al mar. Tornem a la comparació amb allò que ens és més proper: la praderia és el bosc madur del mar.

Però l'efecte de la presència de la praderia de posidònia s'estén més enllà, cap a la platja i les dunes. La imatge de les platges mediterrànies d'arena blanca és indèstriable d'una praderia ben estructurada i sana.

La planta que forma els anomenats *alguers* és en realitat una fanerògama, una planta amb flors com els geranis de qualsevol de balcó.

Pensem que el 70% del material que trobem en l'arena d'aquestes platges és d'origen biòtic. La formació de posidònia esdevé, doncs, una autèntica fàbrica de sorra perquè allotja comunitats de crustacis i mol·luscs que, amb les seues conques ben esmicolades formen bona part d'aquests sorrals. I no sols generen l'arena, les acumulacions de rizomes submergits van fent esculls que protegeixen la platja de l'embranchida de les onades. A més, a la mar també hi arriba la tardor i les fulles mortes s'acumulen a les platges. Llavors, si cap ajuntament miop no ho evita, formen uns dics de protecció contra les onades més efectius que totes les rehabilitacions amb sorra nova que s'hi vulguen fer.

La praderia de posidònia serà així el punt de partida d'un sistema complet, però fràgil, que inclou la platja, les dunes i els boscos litorals que les fixen. Sinergies naturals que necessiten el permís del ciment dels ports esportius, espigons, passejos marítims i urbanitzacions. Tampoc no afavoreixen la conservació de posidònia les àncores de les embarcacions que solquen el fons com arades o les pràctiques de pesca de ròssec, il·legals per sobre dels cinquanta metres de fondària. I si no hi hagera prou amb ciment, àncores i xarxes, des de fa unes dècades comptem a les nostres aigües amb un visitant no desitjat: la *Caulerpa taxifolia*³, que arriba disposada a desplaçar els boscos de posidònia, tot començant per aquells més degradats.

Sembla clar que tenim la necessitat de recordar els *alguers*. No ens podem permetre oblidar el bosc submergit, lligat com està a una Mediterrània viva.

CARLES SANTANA I GARCÍA

1. SAN FÉLIX, Manu. *La Posidònia. El bosc submergit*. Illes Balears: Documenta balear, 2000. 77 pp.

2. LEPOINT, G.; NYSSSEN, F.; GOBERT, S.; DAUBY, P.; BOUQUEGNEAU, J. M. "Relative impact of a seagrass bed and its adjacent epilithic algal community in consumer diets". *Marine Biology* (2000) 136: 513-518.

3. GOLGSCHMID, A.; YIP, M. "Essay about *Caulerpa taxifolia*". Salzburg: *Marine Biology I* (Colloquial Meeting of Marine Biology I), 1999. 13 pp.